

II

(EY:n ja Euratomin perustamissopimuksia soveltamalla annetut säädökset, joiden julkaiseminen ei ole pakollista)

PÄÄTÖKSET

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 14 päivänä maaliskuuta 2006,

yrityskeskittymän julistamisesta yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan soveltuvaksi

(Asia COMP/M.3868 – DONG/Elsam/Energi E2)

(tiedoksiannettu numerolla K(2006) 793)

(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2007/353/EY)

Komissio teki 14 päivänä maaliskuuta 2006 päätöksen sulautuma-asiassa yrityskeskittymien valvon-
nasta 20 päivänä tammikuuta 2004 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 ⁽¹⁾, jäljempänä
'sulautuma-asetus', ja erityisesti sen 8 artiklan 2 kohdan nojalla. Päätöksen koko teksti, josta on
poistettu luottamukselliset tiedot, on saatavilla todistusvoimaisella kielellä ja komission työkielillä kilpai-
lun pääosaston verkkosivuilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/comm/competition/index_en.html

I TIIVISTELMÄ

- (1) Käsiteltävänä oleva asia koskee tilannetta, jossa DONG hankkii määräysvallan Elsamissa, Energi E2:ssa, KE:ssä ja FE:ssä.
- (2) DONG on Tanskan valtion omistuksessa oleva vakiintunut kaasuyhtiö. Elsam ja Energi E2 ("E2") ovat Tanskan vakiintuneita sähköntuotantoyhtiöitä, joista Elsam toimii Länsi-Tanskassa ja E2 Itä-Tanskassa. KE ja FE ovat vakiintuneita sähkön vähittäismyyntiyhtiöitä Kööpenhaminan alueella.
- (3) Päätöksessä todetaan, että liiketoimi aiheuttaa merkittäviä tehokkaan kilpailun esteitä, erityisesti siksi, että se vahvistaa määräävää asemaa seuraavilla markkinoilla:

— maakaasun tukkumyynti Tanskaan (ja mahdollisesti myös Ruotsiin),

— kaasun varastointi tai kaasun tarjonnan joustavuus (joko pelkästään Tanskan tai myös Ruotsin osalta),

— kaasun tarjonta suurille yritysasiakkaille ja hajauteuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille, yhdellä tai kahdella Tanskan markkinoista,

— kaasun tarjonta pienille yritysasiakkaille ja/tai kotitalouksille, yhdellä tai kahdella Tanskan markkinoista.

- (4) Päätöksessä päätellään, että sopimuspuolten ehdottamat sitoumukset lievittävät todettuja kilpailuongelmia riittävästi. Mitä tulee varastointiin/markkinoiden joustavuuteen, ehdotettujen sitoumusten keskeinen vaikutus johtuu Lille Torupin varastosta luopumisesta, millä on myönteinen vaikutus kilpailuun Tanskassa varastoinnin/joustavuuden osalta. Kaasun tukku- ja vähittäismyyntimarkkinoiden osalta päätöksessä todetaan, että DONGin tarjoama kaasukapasiteetin vapauttamisohjelma yhdistettynä varastoista luopumiseen riittää poistamaan kaikki ne kilpailuongelmat, jotka komissio on tunnistanut kyseisillä markkinoilla.

⁽¹⁾ EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1.

- (5) Tämän vuoksi komissio julistaa ilmoitetun keskittymän soveltuvaksi yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toimintaan sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan sekä ETA-sopimuksen 57 artiklan nojalla.

II PERUSTELUT

1. OSAPUOLET

- (6) DONG on Tanskan valtion omistuksessa oleva vakiintunut kaasuyhtiö, joka toimii öljyn ja maakaasun etsinnän, tuotannon, offshore-kuljetusten ja myynnin alalla sekä maakaasun varastoinnin ja jakelun alalla. Sillä on myös vähäistä toimintaa, joka liittyy sähköntuotantoon tuuli-voimalla sekä sähkön ja lämmön toimittamiseen.
- (7) Elsam ja Energi E2 ("E2") ovat Tanskan vakiintuneita sähköntuotantoyhtiöitä, joista Elsam toimii Länsi-Tanskassa ja E2 Itä-Tanskassa. Kumpikin toimii sähköntuotannon ja sähkökaupan (sekä rahoituksen osalta että fyysisesti) tukkumarkkinoilla sekä kaukolämmön tuotannon alalla. Elsam hankki Itä-Tanskassa toimivan sähkön vähittäiskauppiaan Nesan vuonna 2004, joten sillä on myös merkittävää toimintaa, joka liittyy sähkön vähittäiskaupan kotitalouksille ja yritysasiakkaille. Elsam ja E2 ovat keskeisiltä osin paikallisviranomaisten omistuksessa, mutta myös DONGilla ja Vattenfallilla on merkittäviä osakeosuuksia Elsamissa sekä Nesalla ja KE:llä E2:ssa.
- (8) KE ja FE toimittavat sähköä kotitalouksille ja yritysasiakkaille Kööpenhaminan alueella. Ne ovat tällä hetkellä Kööpenhaminan kaupungin (KE) ja Fredriksbergin kaupungin (FE) omistuksessa.

2. TOIMENPIDE JA KESKITTYMÄ

- (9) Tässä päätöksen osassa kuvataan ehdotettua toimenpidettä, eli keskittymää, jossa DONG hankkii määräysvallan Elsamista, E2:sta, KE:stä ja FE:stä, lukuun ottamatta tiettyjä Elsamien ja E2:n tuotantovaroja, jotka osoitetaan Vattenfallille. Vattenfallin hankinnat muodostavat erillisen keskittymän.

3. OIKEUS- JA SÄÄNTELYPERUSTA

- (10) Tässä päätöksessä käsitellään kaasuun ja sähköön sovellettavia sääntelypuutteita.
- (11) Tanskan maakaasumarkkinat avattiin ensimmäisen kerran kilpailulle suurimpien asiakkaiden osalta 1. heinäkuuta 2000, ja kaikki asiakkaat ovat voineet valita toimittajansa vuodesta 2004 lähtien. Onshore-kaasuntoimitusverkko ja -siirtojärjestelmä eriytettiin täysin vuonna 2004, ja nyt ne ovat Tanskan valtion omistaman riippumattoman julkisen yhtiön, Energinet.dk:n käytössä ja omistuksessa. On-

shore-siirtoverkon käyttöön sovelletaan säänneltyä kolmannen osapuolen verkkoon pääsyä (TPA). DONG omistaa sekä varastot että offshore-putket, jotka yhdistävät Pohjanmeren Tanskan puoleiset kentät Manner-Tanskaan. Näiden infrastruktuurien käyttöoikeus myönnetään neuvotteluihin perustuvalla kolmannen osapuolen verkkoonpääsyä koskevalla menettelyllä. Kolmannen osapuolen verkkoonpääsyä koskevia sääntöjä valvoo Tanskan energiasääntelyviranomainen (DERA), joka on riippumaton energia-alan valvontaelin.

4. MERKITYKSELLISET MARKKINAT

A. MAAKAASU

1. Merkitykselliset tuotemarkkinat

- (12) Kaasun merkityksellisten tuotemarkkinoiden osalta komission markkinatutkimuksessa keskityttiin määrittelemään markkinat kaasun varastoinnille / kaasun joustavalle tarjonnalle, kaasun tukkumyynnille ja kaasun toimittamiselle.

Kaasun varastoinnin tai kaasun tarjonnan joustavuusmarkkinat

- (13) Kaasun varastoinnin ja/tai muiden kaasun tarjonnan joustavuutta edistävien välineiden osalta tarkkojen tuotemarkkinoiden määrittely on jätetty avoimeksi päätöksessä.
- (14) Osapuolet ehdottivat kaasun tarjonnan joustavuudelle tuotemarkkinoita, joihin sisältyvät omat varastot, tuotannon muutokset, kansainvälinen kauppa, putkilinjavarastointi, siirtyminen muihin polttoaineisiin, keskeytettävissä olevat sopimukset sekä markkinakeskukset (market hubs), joissa on termiinimarkkinat.
- (15) Komission näkemyksen mukaan nämä erilaiset joustavuutta lisäävät välineet voidaan jakaa viiteen ryhmään:
- varastointi omissa varastoissa,
 - asiakkaiden, esim. keskitettyjen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten, kysynnän keskeytettävyyden tai muunlainen muunneltavuus,
 - joustavat toimitussopimukset (riippumatta siitä, perustuvatko ne tuontiin, kotimaiseen tuotantoon vai toissijaisiin kotimaisiin toimitussopimuksiin),
 - joustava kaasukauppa jakelukeskuksissa (hub) tai kahdenvälisesti (riippumatta siitä, onko kyseessä termiinkauppa vai tilapäinen järjestely),
 - putkilinjavarastointi eli varastointi kuljetusputkissa lisäämällä tai vähentämällä kaasun painetta niissä.

- (16) Komission markkinatutkimus osoitti, että Tanskan osalta yhtäkään edellä mainituista neljästä omien varastojen vaihtoehdosta ei voida pitää täysin käyttökelpoisena tai riittävän kehittyneenä joustavuusvaihtoehtona. Komissio katsoo kuitenkin, että kysymys merkityksellisistä tuotemarkkinoista (joko joustavuus tai varastointi) voi jäädä avoimeksi.

Kaasun tukkutoimitusten markkinat

- (17) Kaasun tukkutoimitusten osalta päätöksessä katsotaan, että Tanskassa on kaasun tukkutoimitusten markkinat, joihin sisältyvät seuraavat:

— kaikki myynti, riippumatta siitä, tapahtuuko se GTF:n, toimitussopimusten vai muiden sopimusten välityksellä,

— fyysisten tai sopimustuojojen ⁽¹⁾, jälleentuojien (kun kyseessä on kauttakulkukaasu), tuottajien (jos soveltuu tulevaisuudessa) ja kauppiaiden toteuttama myynti,

— myynti muille kauppiaille (kuten toimitusyrityksille) tai keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille (viimeksi mainittu siinä määrin, kun ne hoitavat ainakin osittain palveluita, joita kaasuntoimittajat yleensä tarjoavat kaasun tuomiseksi käyttöpaikalle, tai aikovat myydä kaasun uudelleen).

Näillä tyydytetään sellaisten asiakkaiden tarpeet, joilla on Tanskassa pääsy kaasun tukkutoimituksiin.

- (18) Komission markkinatutkimus antoi voimakasta näyttöä siitä, että maakaasun tukkutoimituksille on erilliset markkinat. Vastauksessaan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiseen päätökseen DONG myönsi, että kaasun myyntiä ja kauppaa käydään tukkutasolla, eikä se kiistänyt tätä tai edellä annettua, tukkumarkkinoita koskevaa tuotemarkkinoiden määrittelyä vastauksessaan väitetiedoksiantoon.

- (19) Ehdotetulla liiketoimella on myös vaikutus Ruotsissa käytävään tukkukauppaan. Päätöksessä todetaan, että Ruotsissa kulutukseen tarkoitettua kaasun toimituksilla on erilliset tukkumarkkinat. Syynä tähän on se, että tukkutoimitusten markkinatilanne ja ehdot ovat Ruotsissa erilaiset kuin Tanskassa.

⁽¹⁾ Tässä yhteydessä 'fyysisellä tuonnilla' tarkoitetaan kaikkia toimituksia Tanskan onshore-järjestelmään/välitysverkkoon. Pohjanmeren manterjalustan tanskalaisessa osassa toimiva tanskalainen tuottaja osallistuu näin ollen suoraan Tanskan tukkumarkkinoihin vain, jos se toimittaa kaasua Tanskan onshore-verkkoon.

Keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinat

- (20) Päätöksessä katsotaan, että maakaasun toimittaminen sähkön ja lämmön keskitetyille yhteistuotantolaitoksille muodostaa erilliset markkinat, koska tällaiset toimitukset tapahtuvat erillään tukkumarkkinoista. Sähkön ja lämmön keskitetyt yhteistuotantolaitokset voivat kuitenkin tulla tukkumarkkinoille ostajina tai myyjinä, ja tukkumyyjät, jotka haluavat toimittaa joitakin vähittäistoi-
tuksen osia sähkön ja lämmön keskitetyille yhteistuotantolaitoksille, eivät kohtaa ylittämättömiä esteitä.

- (21) Keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille tehtävät toimitukset ovat lisäksi erillisiä muista vähittäistoi-
toitusmarkkinoista, sillä nämä markkinat ovat joustavampia, kulutustaso on korkeampi, kysyntäkäyttäytymisen, hinnat ja sopimustyytit sekä sääntely ovat erilaisia, minkä lisäksi sähkön ja lämmön keskitetyt yhteistuotantolaitokset voivat suoraan osallistua tukkumarkkinoille.

Hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina tai markkinat

- (22) Päätöksessä katsotaan, että maakaasun toimittaminen hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille (eli pienille lämpö- ja sähkövoimalaitoksille) ja maakaasun toimittaminen suurille teollisuusasiakkaille muodostaa yhden tai kaksi erillistä tuotemarkkinaa.

- (23) Pienyritysiasiakkaat eivät kuulu näille tuotemarkkinoille muun muassa hinnoissa, marginaaleissa, markkinointi- ja jakelukanavissa, varastointikustannuksissa, markkinoiden rakenteessa, vaihtoasteissa ja mittausvaatimuksissa olevien erojen vuoksi.

- (24) Päätöksessä katsotaan, että toimitukset suurille teollisuusasiakkaille ja hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ovat jossain määrin samanlaisia (kaasun kulutuksen taso, kaasusopimusten tyyppi) mutta niissä on myös eroja (kysynnän säännöllisyys, erilainen omistusrakenne, asiakasuskollisuus ja vaihtoaste).

Kotitalouksille ja pienyrityksille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t)

- (25) Päätöksessä katsotaan, että on yksi tai kaksi erillistä markkinaa asiakkaille, joiden kulutusta ei mitata, eli asiakkaille, joiden vuosikulutus on vähemmän kuin 300 000 m³. Myynti pienille yritysasiakkaille, joiden kulutus on vähemmän kuin 300 000 m³, ja kotitalousasiak-
kaille voi näin ollen kuulua samaan tuotemarkkinaan tai eri tuotemarkkinoihin.

- (26) Näiden kahden asiakastyypin kysyntä- ja tarjontaehdoissa on Tanskassa monia samankaltaisuuksia (korkeammat kaasunhinnat, vähäisempi alttius vaihtaa toimittajaa, asiakaskunnan hallintatyökalujen tarve, vakiomuotoiset yleiset tarjoukset sekä brändin, markkinoiden rakenteen, varastointikustannusten ja markkinoille tulon suurten esteiden merkitys). Merkittäviä eroja on samoin useita (keskimääräinen kulutustaso, hinnat, kustannukset ja marginaalit sekä erilaiset markkinointistrategiat).
- (27) Kilpailuanalyysi ei eroa merkittävästi näiden kahden asiakasryhmän välillä, ja näin ollen jää avoimeksi kysymys siitä, ovatko toimitukset kotitalouksille ja toimitukset pienille yritysasiakkaille samojen merkityksellisten markkinoiden eri segmenttejä vai kaksi erillistä merkityksellistä markkinaa.

2. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat

Kaasun varastoinnin tai kaasun tarjonnan joustavuuden markkinat

- (28) DONG esitti, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat kaasun tarjonnan joustavuudelle ovat laajemmat kuin Tanska ja että niihin kuuluvat myös Ruotsi, Pohjois-Saksa ja Alankomaat.
- (29) Markkinatutkimuksen tulokset osoittavat kuitenkin, että varastoinnin (tai joustavuuden) maantieteelliset markkinat rajoittuvat merkityksellisten tuotemarkkinoiden laajuudesta riippumatta Tanskaan. Tärkeimmät syyt tähän pätelemään ovat:
- Useimmat joustavuuteen liittyvät välineet ovat saatavilla ainoastaan kansallisella tasolla.
 - Rajatylittävää joustavuutta on saatavilla ainoastaan fyysisinä varastoina, mutta Ruotsin varastokapasiteetti on hyvin pieni (Ruotsi luottaa lähes täysin Tanskan varastoihin) ja Saksan varastojen käyttö on hyvin vähäistä suurten kuljetusetäisyyksien ja -kustannusten vuoksi. Komission markkinatutkimuksen aikana tuotiin esiin epäilyksiä ulkomailla tapahtuvan varastoinnin mahdollisuuksista.
 - Osapuolet itse käyttävät paikallisia varastoja toimintaansa Alankomaissa ja Saksassa.
- (30) Varastojen/muiden joustavuuteen liittyvien välineiden Ruotsin markkinoiden osalta päätöksessä todetaan, että markkinat joko kattavat Ruotsin tai ovat tanskalaisruotsalaiset.

Kaasun tukkutoimitusten markkinat

- (31) DONG esitti, että merkitykselliset maantieteelliset markkinat kaasun tukkutoimituksille ovat laajemmat kuin Tanska (tai Tanska ja Ruotsi) ja että niihin kuuluu vähintään myös Saksa.
- (32) Markkinatutkimus antoi vahvaa näyttöä siitä, että tukkutoimitusten markkinat rajoittuvat Tanskaan. Päätöksessä todetaan, että Ruotsi ei kuulu samoihin maantieteellisiin markkinoihin kuin Tanska vaan muodostaa erilliset markkinat, jotka ovat laajuudeltaan ruotsalaiset tai tanskalaisruotsalaiset, sillä Ruotsin tukkukaupan toimittajilla ei ole voimakasta kilpailuvaikutusta Tanskan tukkukaupan toimittajiin. Samoin todettiin, että Saksa, Alankomaat ja Yhdistynyt kuningaskunta eivät kuulu samoihin maantieteellisiin markkinoihin kuin Tanska. Syinä tähän ovat:
- Kaikki Tanskassa kulutettu kaasu on tanskalaista (offshore-)kaasua.
 - Vuosina 2003–2005 (kaupallinen) tuonti kattoi vain alle 12 prosenttia Tanskan kokonaiskulutuksesta.
 - Niissä liiketoimissa, jotka yleensä eivät vaikuta kaasun tukkukysyntään Tanskassa, (eli Beneluxin, Yhdistyneen kuningaskunnan tai Emdenin keskusten liiketoimet), hintojen vaikutus Tanskan tukkuhintoihin näyttää olleen riittämätön.
 - Edellä mainituissa maissa tukkukaupan toimijoiden markkinaosuudet eroavat toisistaan huomattavasti.
 - Markkinatutkimus osoittaa, että Tanskan kaasuasialkaat eivät juurikaan ole tietoisia Saksan tukkuhintoista ja että kaasun tuontia pidetään yleisesti huonona vaihtoehtona kaasun hankkimiselle Tanskan tukkumarkkinoilta.
 - Kaasun tukkutoimittajat, jotka haluavat tuoda kaasua Saksasta Tanskaan, kohtaavat merkittäviä kuljetuskustannuksia, kapasiteettirajoituksia ja hallinnollisia esteitä.
- (33) Vastauksessaan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen päätöksen DONG katsoi, että kaasun toimitukset saksanpuoleiseen Tanskan tuonti-/vientikohtaan Ellundissa sisältyvät Tanskan kaasun tukkumarkkinoihin. Markkinatutkimuksen tulosten pohjalta päätöksessä jätetään avoimeksi kysymys siitä, olisiko tällaiset toimitukset sisällytettävä Tanskan kaasuntarjonnan tukkumarkkinoihin maantieteelliseen alaan.

Keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinat

- (34) Keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinat ovat todennäköisimmin kansalliset ja enimmäkseen niihin sisältyvät Tanska ja Ruotsi, sillä ne eivät voi olla tukkumarkkinoiden maantieteellistä alaa laajemmat. Lisäksi vain osa keskitettyjen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten tarvitsemista toimituksista voidaan hankkia naapurimaista.

Hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina tai markkinat

- (35) Hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t) on kansallinen / ovat kansalliset, sillä suoraa tuontia ei ole. Lisäksi markkinarakenteet ovat selvästi erilaiset naapurimaissa. Tanskan, Saksan, Ruotsin ja Alankomaiden merkittävät hintaerot vahvistavat myös osaltaan erillisten kansallisten markkinoiden olemassaolon.

Kotitalouksille ja pienyrityksille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t)

- (36) Päätöksessä katsotaan, että kotitalouksille ja pienyrityksille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t) eivät ole kansallisia markkinoita laajemmat ja että ne mahdollisesti ovat yhä alueelliset. Kysymys siitä, onko markkina(t) alueellinen vai kansallinen, voidaan jättää avoimeksi. Näillä markkinoilla tapahtuva myynti edellyttää kansallisia myynti- ja palvelutoimistoja, ja kaikki yritykset, jotka toimittavat mittarittomille asiakkaille Tanskassa, ovat tanskalaisia, minkä lisäksi kansallisten markkinoiden välillä on suuria hintaeroja. Lisäksi vähemmän kuin 1 prosentti asiakkaista on toistaiseksi päättänyt vaihtaa toimittajaa. Alueellisilla jakeluyrityksillä on näin ollen edelleen erittäin suuri markkinaosuus omalla alueellaan, ja loppukuluttajien hinnat ovat erilaisia kolmella eri alueella. Suuret markkinaosuuserot sekä alueiden väliset hintaerot ovat yleensä osoituksia siitä, että alueelliset markkinat eivät ole yhdentyneet.

3. Päätelemät maakaasualan merkityksellisistä markkinoista

- (37) Päätöksessä katsotaan, että on olemassa seuraavat merkitykselliset markkinat:

- 1) maakaasun varastoinnin tai vaihtoehtoisesti maakaasun joustavan tarjonnan Tanskan markkina; maakaasun varastoinnin tai vaihtoehtoisesti maakaasun joustavan tarjonnan Ruotsin markkina (laajuudeltaan ruotsalainen tai vaihtoehtoisesti ruotsalaistanskalainen);
- 2) maakaasun tukkumarkkina Tanskassa (Tanskan laajuinen); maakaasun tukkumarkkina Ruotsissa (Ruotsin laajuinen tai vaihtoehtoisesti ruotsalaistanskalainen);

- 3) keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten Tanskan markkina; keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten Ruotsin markkina (Ruotsin laajuinen tai ruotsalaistanskalainen);

- 4) hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t) (Tanskan laajuinen);

- 5) pienille teollisuusasiakkaille ja kotitalouksille suuntautuvien kaasutoimitusten markkina(t) (Tanskan laajuinen tai alueellinen).

B. SÄHKÖ

1. Merkitykselliset tuotemarkkinat

Fyysinen sähköntuotanto ja tukkumyynti; liitännäispalvelut

- (38) Merkittävä osa sähkön tukkumyynnistä ja -ostoista Pohjoismaissa tehdään Pohjoismaiden sähköpörssissä, Nord Pool Spot ASA:ssa (jäljempänä 'Nord Pool'). Näiden Nord Pool -pörssiin perustuvien sähkön fyysisen tukkukaupan muotojen lisäksi tuottajat/kauppiat ja asiakkaat tekevät myös kahdenvälisiä sopimuksia sähkön fyysisestä tukkukaupasta.
- (39) Liitännäispalvelujen välittöminä asiakkaina ovat siirtoverkko-operaattorit, joiden vastuulla on verkon tasapainon ylläpito ja tarjonnan turvaaminen hätätilanteissa. Komission markkinatutkimus on antanut selviä osoituksia siitä, että liitännäispalveluiden/järjestelmäpalveluiden korvaaminen muulla tukkukauppatason sähköntarjonnalla ei ole helppoa. Lisäksi operaattorin osuus sääntelymarkkinoista voi vaihdella ajan myötä merkittävästi ilman selkeää yhteyttä sen asemaan sähköntuotantomarkkinoilla.
- (40) Päätöksessä katsotaan kuitenkin, että tämän markkinan / näiden markkinoiden tarkka rajaaminen voidaan jättää avoimeksi. Kahdenväliset toimitukset asiakkaille, joilla ei ole suoraa pääsyä Nord Pool -pörssiin, voivat muodostaa tai olla muodostamatta erillisiä tuotemarkkinoita, ja samaa voidaan sanoa myös liitännäispalveluista.

Sähkön rahoitusjohdannaiset

- (41) Päätöksessä katsotaan, että rahoitusmarkkinoille on erilliset markkinat, sillä pohjimmiltaan rahoitusmarkkinoilla on kyse riskikaupasta, kun taas fyysisillä markkinoilla käydään kauppaa kulutukseen tarkoitettua sähköä, eivätkä ne näin ollen ole korvattavissa toisillaan. Kysymys siitä, kuuluvatko hinnanerosopimukset (contracts for difference) samoille markkinoille, jätetään avoimeksi.

Sähkön vähittäiskauppa

- (42) Päätöksessä katsotaan, että on erilliset markkinat yhtäältä asiakkaille, joihin sovelletaan tuntikohtaisia mittaustarvikkeita, ja toisaalta asiakkaille, joihin ei kohdistu mittaustarvikkeita. Tämä sai selkeän vahvistuksen markkinatutkimuksessa. Nämä asiakasryhmät maksavat erilaisia hintoja, kuluttavat erilaisia tuotteita ja tekevät hankinnat eri tavoin.

2. Merkitykselliset maantieteelliset markkinat

Sähkön fyysinen tukkumyynti

- (43) Päätöksessä katsotaan, että sulautuman kilpailuvaikutuksia olisi arvioitava erikseen Itä-Tanskan ja Länsi-Tanskan Nord Pool -hinta-alueella tai näiden kahden alueen sekä Ruotsin yhdistelmässä, sillä osapuolten pohjoismainen toiminta rajoittuu lähes täysin Tanskaan. Jos keskittymällä ei ole kielteisiä kilpailuvaikutuksia näillä alueyhdistelmillä, sillä ei voi olla kielteisiä vaikutuksia millään laajemmalla hinta-alueella.
- (44) Kaikki muut kysymykset, jotka liittyvät sähkön maantieteellisten tukkumarkkinoiden määrittelyyn käsillä olevan toimenpiteen osalta, jätetään avoimiksi.

Liitännäispalvelut

- (45) Päätöksessä katsotaan, että liitännäispalvelut ovat laajuudeltaan kansallisia, sillä ne ovat riippuvaisia välittömästä ja luotettavasta saatavuudesta tietyllä hinta-alueella ja yhteisenliitännäiskapasiteetissa on ylikuormitusta.

Sähkön rahoitusjohdannaisten

- (46) Sähkön rahoitusjohdannaisten osalta päätöksessä todetaan, että markkinat ovat vähintään yhteispohjoismaiset, sillä sähkön rahoitusjohdannaisten kauppaa käydään Nord Pool -pörssissä, mutta hinnanerosopimukset voivat kattaa ainoastaan tietyn hinta-alueen, sillä näillä tuotteilla kauppaa käyvät yritykset ovat pääasiassa tukkutoimittajia ja -asiakkaita samaisilla hinta-alueilla.

Sähkön vähittäiskauppa

- (47) Sähkön vähittäismarkkinoiden osalta päätöksessä katsotaan, että niiden asiakkaiden, joiden kulutus mitataan, markkinat ovat kansalliset, mutta muiden asiakkaiden markkinat ovat kansallisuudelliset. Ulkomaiset toimittajayritykset eivät tule suoraan markkinoille, ja asiakkaat ovat pääosin pysytelleet uskollisina paikalliselle yleis palvelun tarjoajalle.

3. Päätelmät sähkön merkityksellisistä markkinoista

- (48) Päätöksessä määritellään näin ollen seuraavat sähkömarkkinat:

- 1) sähkön tukkumyynti (joko Itä- ja Länsi-Tanska tai laajempi);
- 2) mahdollisesti kahdenvälinen tukkumyynti asiakkaille, joilla ei ole pääsyä Nord Pool -pörssiin (Itä-Tanska ja Länsi-Tanska);
- 3) mahdollisesti liitännäispalvelut (Itä-Tanska ja Länsi-Tanska);
- 4) sähkön rahoitusjohdannaisten (jotka kattavat Nord Pool -alueen, jos hinnanerosopimuksia ei lueta mukaan);
- 5) mahdollisesti hinnanerosopimukset (Itä-Tanska ja Länsi-Tanska);
- 6) sähkönmyynti (yritys)asiakkaille, joiden kulutus mitataan, (tanskalaiset – kansalliset);
- 7) sähkönmyynti (pääosin kotitalous)asiakkaille, joiden kulutusta ei mitata (joko tanskalaiset – kansalliset tai tanskalaiset – alueelliset).

C. MUUT MARKKINAT

- (49) Keskittymä vaikuttaa tiettyihin muihin markkinoihin, mutta sillä ei ole kielteistä kilpailuvaikutusta joko pienten markkinaosuuksien vuoksi tai siksi, että maantieteellistä päällekkäisyyttä ei ole: kaukolämpö (paikallinen), lentotuhkan tuotanto (alueellinen laajuus jätetty avoimeksi) sekä CO₂-kauppa (todennäköisesti EU:n laajuinen).

5. KILPAILUVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

ALUSTAVA HUOMAUTUS VÄHEMMISTÖOSAKKUUKSISTA

- (50) Päätöksessä on tarkasteltu DONGin esittämää väitettä, joka koskee sulautumaosapuolten keskinäisten sekä sulautumaosapuolten ja kolmansien osapuolten välisten, sulautumista edeltävien suhteiden vaikutusta, mutta siinä todetaan, että tällaisen vaikutuksen huomioon ottamisella ei kuitenkaan voida missään tapauksessa tasapainottaa sulautuman kielteisiä vaikutuksia.

A. MAAKAASU

1. Kaasun varastoinnin tai kaasun tarjonnan joustavuuden markkinat

- (51) Tapauksessa tehdyn markkinatutkimuksen pohjalta komissio on päättänyt, että DONG on tällä hetkellä määrävissä asemassa kaasun varastoinnin/joustavuuden Tanskan markkinoilla.

- (52) Päätöksessä katsotaan, että varastoinnin/joustavuuden saanti on tarpeen muiden kaasutoimintojen täydentämiseksi, ja varastointi-/joustavuusmarkkinat katsotaan muiden kaasumarkkinoiden lähimarkkinoiksi. Vaikka DONGin sisäisesti kaksi erillistä oikeudellista yksikköä vastaa kaasun varastoinnista ja kaasukaupasta, komissio katsoo, että kummankin yksikön toimintaa harjoitetaan siten, että yhteisenä tavoitteena on lisätä DONG-ryhmän kannattavuutta, ja komissio onkin tarkastellut vaikutuksia Tanskan varastointi-/joustavuusmarkkinoihin tätä taustaa vasten.
- (53) Tämän vuoksi päätöksessä katsotaan, että hankkimalla E2:n ja Elsam, jotka ovat keskeisiä riippumattomia joustavuuden lähteitä Tanskassa, DONG saa mahdollisuuden ja kannustimia vähentää omia varastointitarpeitaan korvaamalla omien varastointilaitosten käyttöä E2:n ja Elsam, käytöllä joustavuuden lähteinä. Samalla kilpailuvien kaasuntoimittajien saatavilla olevat joustavuuden lähteet vähenevät. Tämän seurauksena ja Tanskan varastointimaksujen soveltamistavan vuoksi muiden kaasuntoimittajien varastointikustannukset kasvavat ja vastavasti niiden kyky tuottaa DONGiin kohdistuvaa kilpailupainetta vähentyy.
- (54) Näistä syistä päätöksessä todetaan, että toimenpide johtaisi merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen mahdollisilla Tanskan varastointimarkkinoilla tai mahdollisilla Tanskan varastointi-/joustavuusmarkkinoilla, erityisesti siksi, että DONGin määräävä asema näillä markkinoilla vahvistuisi.
- (55) Ruotsin varastointi-/joustavuusmarkkinan osalta päätöksessä todetaan, että päätelmää, joka koskee Tanskassa mahdollisesti aiheutuvaa haittaa, voidaan periaatteessa laajentaa koskemaan Ruotsia mutta Ruotsin markkinoiden erityispiirteiden yksityiskohtainen arviointi ei ole tarpeen, sillä liiketoimen yleisarviointi ei riipu siitä.
- 2. Kaasun tukkutoimitusten markkinat**
- (56) Tutkimuksen aikana komissio ja DONG ovat olleet eri mieltä siitä, miten merkityksellistä on analysoida kaasun tukkutarjontaa vuoden [...] (*) jälkeen. DONG epäili pidemmälle kuin [...] * vuoden päähän ulottuvan tarkastelun merkityksellisyyttä. Komission mukaan kaasumarkkinoille ovat ominaisia pitkän aikavälin infrastruktuuri-investoinnit ja toimitussopimukset, jotka oikeuttavat pidemmälle kuin vuoteen [...] * ulottuvan analyysin. Päätöksessä todetaan kuitenkin, että sulautumalla on merkittäviä kilpailunvastaisia vaikutuksia Tanskan tukkumarkkinoihin, vaikka markkinatilannetta vuoden [...] * jälkeen ei lainkaan otettaisi huomioon, koska se poistaa BGI-hankkeen rajoittavan vaikutuksen ja koska kilpailijoiden päätöksiin markkinoille tulosta vaikuttavat vuoden 2008 alkuun mennessä neuvottelut toimitussopimuksista Elsam, ja E2:n kanssa.
- (57) Päätöksessä todetaan, että DONG on määräävässä asemassa kaasun tukkutoimitusten Tanskan markkinoilla, kun otetaan huomioon, että yhtiön markkinaosuus oli [80–90] * prosenttia vuonna 2004 ⁽¹⁾. Komissio tarkasteli mahdollisia kilpailupaineita, jotka kohdistuisivat DONGin määräävään asemaan seuraavista viidestä lähteestä:
- Tanskan offshore-alueen operaattorit,
 - tuonti Saksasta Deudan-kuljetusputken eteläpuolelta,
 - kaasun kauttakulku Ellundissa,
 - Tanskan likvidit tukkumarkkinat,
 - uusi kuljetusputkikapasiteetti tai muut tuontilaitteistot.
- (58) Päätöksessä todetaan, että nämä kilpailupaineet ovat heikkoja tai liian epävarmoja, jotta ne voisivat lyhyellä aikavälillä tehokkaasti rajoittaa DONGin markkina-asemaa.
- (59) Tämän jälkeen päätöksessä tarkastellaan sitä, johtaako liiketoimi DONGin määräävän aseman vahvistumiseen poistamalla nykyistä ja/tai potentiaalista kilpailua. Mitä tulee E2:n ja Elsam, kaupalliseen mielenkiintoon ryhtyä aktiivisiksi toimijoiksi Tanskan kaasun tukkumarkkinoilla, DONG kiistää näkemyksen, jonka mukaan E2 ja Elsam olisivat potentiaalisia kilpailijoita, ja katsoo, että ne eivät ole tärkeimpiä DONGiin kohdistuvien kilpailupainoiden aiheuttajia.
- (60) Komission mukaan on riittävää, että E2 ja Elsam muodostavat tärkeän kilpailupaineen (eivät välttämättä tärkeimmän), jonka poistaminen aiheuttaisi kilpailuongelmia.
- (61) Komission tutkimuksessa ja päätöksessä todetaan, että ehdotettu keskittymä poistaa E2:n, joka on DONGin nykyinen kilpailija, ja Elsam, joka on uskottava potentiaalinen kilpailija. Tätä päätelmää ei muuta komission analyysi, joka koskee edellä kappaleessa 57 mainittua viittä potentiaalista kilpailupainetta. Päätöksen mukaan se, että Vattenfall ostaa pienen osuuden E2:n ja Elsam, kaasukäyttöisistä voimalaitoksista, ei riittävästi tasaa kilpailupaineen menetystä, jonka E2:n ja Elsam, liittämisen DONG-ryhmään aiheuttaa.

(*) Liikesalaisuus.

⁽¹⁾ Sen oletetaan olevan [80–90] * % vuoden 2005 alkupuolella.

(62) Näiden horisontaalisten vaikutusten lisäksi päätöksessä todetaan, että liiketoimi johtaa kysyntämarkkinoiden sulkeutumiseen ja sen myötä merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen DONGin sekä E2:n ja Elsamien vertikaalisen integraation myötä, sillä nämä vastaavat noin [20–30] * prosentista Tanskan kokonaiskulutuksesta. Tämä vaikeuttaa kilpailijoiden tuloa Tanskan kaasumarkkinoille sekä tukkutoimittajina että loppuasiakkaiden toimittajina ja näin lisää näille markkinoille tulon esteitä.

(63) Osapuolet katsoivat, että Elsam oli tähän mennessä tehnyt ainoastaan vähäisiä hankintoja kolmansilta osapuolilta, sillä se oli tehnyt ainoastaan joitakin swap-kauppoja ja lyhyen aikavälin ostosopimuksia. Komissio katsoo kuitenkin, että Elsamille suuntautuvat toimitukset DONGin kilpailijoilta olisivat vähintäänkin muodostaneet potentiaalisen paineen DONGin käyttäytymiselle.

(64) Päätöksessä todetaan, että vaikka tällainen sulkemisvaikutus rajoittuisi E2:n kysyntään, se vahvistaisi merkittävästi DONGin määräävää asemaa Tanskan tukkumarkkinoilla, koska kolmansien osapuolten tulo markkinoille merkittävässä määrin vaikeutuisi entisestään. Syynä tähän on se, että lähes kaikki riippumaton (vapaa) kolmansien osapuolten kysyntä on Tanskassa tähän asti syntynyt E2:n kautta. Ehdotettu sulautuma lisää tämän vuoksi Tanskan tukkumarkkinoille tulon esteitä, koska se poistaa markkinoilta yrityksen, joka on ostanut merkittäviä maakaasumääriä tukkumarkkinoilta sekä käyttääkseen maakaasua yrityksen sisäisesti että toimittaakseen sitä muille käyttäjille.

(65) Päätöksessä todetaan, että ehdotettu keskittymä poistaa merkittäviä DONGiin kohdistuvia kilpailupaineita Tanskan kaasun tukkumarkkinoilta. Koska DONGilla on vakaa määräävä asema näillä markkinoilla, ehdotettu liiketoimi johtaa todennäköisesti merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen, erityisesti vahvistamalla DONGin määräävää asemaa.

(66) DONGilla on myös erittäin vahva asema kaasun tukkutoimitusmarkkinoilla Ruotsissa ⁽¹⁾ Päätöksessä jätetään avoimeksi kysymys siitä, onko DONG yksin vai yhteisesti määräävässä asemassa Ruotsin taikka Tanskan ja Ruotsin yhteisillä tukkutoimitusmarkkinoilla, sillä mahdolliset kielteiset vaikutukset millä hyvänsä näistä markkinoista johtuisivat toimenpiteen kielteisistä vaikutuksista Tanskan tukkumarkkinoilla.

3. Keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinat

(67) Päätöksessä katsotaan, että keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten Tanskan ja Ruotsin markkinoilla ei voi tapahtua kysyntämarkkinoiden sulkeutumista tai tarjonnan sulkeutumista, koska a) vähintään vuoteen 2009 asti yksikään

keskitetty sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosasiakas ei kärsisi vahinkoa keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten Tanskan tai Ruotsin markkinoilla ja b) keskitetyt sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset olisivat suojattuja myös vuoden 2009 jälkeen, jos tukkumarkkinoiden toimintaa vahvistetaan osapuolten ehdottamalla kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmalla.

(68) Potentiaalisen kilpailun osalta päätöksessä todetaan, että ei ole todennäköistä, että E2:ta ja/tai Elsamia voitaisiin pitää potentiaalisina keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien toimitusten markkinoille tulijoina, koska vaikuttaa epätodennäköiseltä, että muut keskitetyt sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset haluaisivat tyydyttää kaasuntarpeensa välittömiltä kilpailijoitaan tekemillään hankinnoilla.

(69) Päätöksessä katsotaankin, että keskittymä ei johda merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen keskitetyille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinoilla Tanskassa tai Ruotsissa.

4. Teollisuusasiakkaille ja hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien toimitusten markkina(t)

(70) Päätöksessä todetaan, että DONG on määräävässä asemassa ja myös säilyttää määräävän asemansa lähitulevaisuudessa siten, että sen markkinaosuus on [60–70] * prosenttia vuonna 2004, joka on viimeisin vuosi, jolta luotettavaa tietoa markkinaosuuksista on saatavilla. Ei ole syytä uskoa, että DONGin markkinaosuus putoaisi alle viidenkymmenen prosentin lähitulevaisuudessa.

(71) DONGin määräävä asema tuotantoketjun alkupäässä – tukkukaupan varastoinnin, offshore-kaasun ja tuontiputkien alalla – tukee entisestään DONGin asemaa tällä markkinalla/näillä markkinoilla, eli toimituksissa teollisuusasiakkaille ja hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille, koska varastointilaitokset ja kaasun saanti ovat tärkeitä kilpailutekijöitä toimituksissa näille asiakasryhmille.

(72) DONGin kilpailijat eivät myöskään voi haastaa DONGin määräävää asemaa, koska HNG/MN ja Statoil Gazelle ovat pieniä yrityksiä, HNG/MN on rahoituksellisesti heikko kilpailija ja DONGin ja HNG/MN:n välillä on voimakkaat siteet.

(73) E.ON:illa ja Shellillä on Tanskassa kummallakin hyvin vaatimaton markkinaosuus hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvilla markkinoilla, ja E.ON keskittää todennäköisesti pohjoismaisen toimintansa Ruotsin markkinoille.

⁽¹⁾ Vähintään [45–55] * % DONGin myyntistrategian mukaan vuonna 2005, ja [70–80] * % vuonna 2003 Ruotsin kilpailuviranomaisten tuoreen päätöksen mukaisesti (556/2004).

- (74) Päätöksessä todetaan myös muita osoituksia DONGin vakiintuneesta määräävästä asemasta ennen sulautumista: Markkinoiden suurista toimijoista DONGilla on selvästi vähiten toimittajanvaihdoksia. DONG on yrityksenä parhaassa asemassa, kun tarjotaan kahdesta polttoaineesta koostuvia tuotteita, ja DONG on kyennyt luomaan verrattain läheiset suhteet useisiin hajautettuihin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksiin.
- (75) Päätöksessä todetaan, että ehdotettu toimenpide vahvistaa DONGin määräävää asemaa, koska se lisää markkinoille tulon esteitä ja poistaa potentiaalista kilpailua.
- (76) Ehdotettu toimenpide lisää markkinoille tulon esteitä, koska muiden toimijoiden on vaikeampaa saavuttaa kriittistä kokoa kaasun tarjonnan alalla, jos noin 20 prosenttia Tanskan kaasun kokonaiskulutuksesta poistuu markkinoilta. Lisäksi DONGilla on jo nyt etuoikeutettu pääsy hajautettujen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten markkinoille, mikä entisestään vahvistuu sulautuman seurauksena. Sulautuma lisää lisäksi riskiä, että kaasun varastoinnin saantia rajoitetaan tai että kilpailijoiden varastointikustannukset nousevat, mikä entisestään lisää markkinoille tulon esteitä. Lisäksi keskittymä todennäköisesti lisää tukkumarkkinoille tulon esteitä, mikä vaikeuttaa DONGin kilpailijoiden kilpailukykyisiä hankintoja. Sulautuman jälkeen DONG on etuoikeutetussa asemassa, kun tarjotaan kahdesta polttoaineesta koostuvia tuotteita, mutta muiden kilpailijoiden on vaikeampaa vastata DONGin tarjontaan.
- (77) Ehdotettu toimenpide lisäksi vahvistaa DONGin määräävää asemaa, koska se poistaa markkinoilta potentiaalisista kilpailijoista Elsam, E2:n, Nesan ja KE:n.
- (78) E2:lla ja Elsamilla on kummallakin saatavillaan suuri määrä maakaasua kilpailukykyisiin hintoihin. Niiden saatavilla on myös varastointi- ja joustavuusvälineitä. Lisäksi niillä on tarvittava ”energiabrändi”. Selkeä enemmistö komission markkinatutkimukseen vastanneista ilmoitti, että Elsam ja E2 voisivat myydä edelleen ylimääräistä kaasua niille. Komissio on lisäksi löytänyt selkeää näyttöä siitä, että E2:lla on ollut tällaisille markkinoille tulon mahdollisuuksia ja aikeita ja että se on jo esittänyt tarjouksia alueellisista tukkutoimittajayrityksistä Ruotsissa ja Tanskassa vuosina 2003 ja 2004.
- (79) NESA ja KE ovat vahvoja energiabrändejä, ja ne voivat saavuttaa kustannussynergiaa ja parantaa asiakasuskollisuutta myymällä kahta polttoainetta. Niillä on laaja teollisuuden asiakaskunta. Myös DONG ja Statoil Gazelle pitivät KE:tä, Elsamia ja Energi E2:ta potentiaalisina kilpailijoina Tanskan kaasumarkkinoilla.
- (80) Näistä syistä päätöksessä todetaan, että ehdotettu toimenpide johtaa merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen, erityisesti siksi, että se luo tai vahvistaa määrääviä asemia

hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille ja suurille teollisuusasiakkaille suuntautuvien maakaasutoimitusten markkinalla tai markkinoilla.

5. Kotitalouksille ja pienyrityksille suuntautuvien kaasu- ja kaasutoimitusten markkina(t)

- (81) Päätöksessä todetaan, että DONG on määräävässä asemassa kahdella maantieteellisellä alueella, joilla sen markkinaosuus on yli [90–100] * prosenttia, ja että sen määräävää asemaa vahvistavat markkinoille tulon esteet, DONGin hallitsema varastointikapasiteetti ja offshore-kaasun saanti sekä sen määräävä asema tukkumarkkinoilla.
- (82) Jos vaihtoehtoisesti oletetaan, että kansallinen markkina on olemassa, katsotaan, että DONG ja HNG/MN ovat yhteisesti määräävässä asemassa, kun niiden markkinaosuus on [25–35] * ja [55–65] * prosenttia. Näiden yritysten välillä on voimakkaat siteet. Markkina on hyvin avoin, ja kaikki poikkeamat oligopolistisesta käyttäytymisestä voitaisiin näin ollen havaita helposti. Tuote on erittäin homogeeninen, mikä helpottaa ”hiljaista” koordinaointia. Asiakasuskollisuus on hyvin suurta, jolloin myös markkinoille tulon esteet ovat suuria. Lisäksi on tehokkaita vastatoimimekanismeja, joilla voidaan torjua poikkeamat oligopolista, ja nykytilanteen säilyttäminen on suuressa määrin yhteisen edun mukaista.
- (83) Päätöksessä todetaan, että DONGin määräävä asema vahvistuu markkinoille tulon esteiden kasvaessa ja potentiaalisen kilpailun tietyiltä osin poistuessa.
- (84) Keskittymä lisää markkinoille tulon esteitä, koska varastointikustannukset nousevat ja kriittisen koon sekä taloudellisesti kannattavan markkinoille tulon edellyttämän laajuuden ja mittakaavaetujen saavuttaminen vaikeutuu. Lisäksi toimenpide poistaa eri markkinoilta suurempia asiakkaita, joiden joustavuudella voitaisiin tasapainottaa kotitalouksien ja pienten yritysasiakkaiden joustavuusvaatimuksia. Tanskan kaasun tukkumarkkinoiden likviditeetti todennäköisesti vähenee, minkä ansiosta DONG voi helpommin rajoittaa kilpailijoidensa tukkukaasun saantia.
- (85) Keskittymä poistaa jonkin verran potentiaalista kilpailua KE:n ja NESA:n taholta. Nämä ovat sähkön vähittäismyymäjä, ja ne toimivat Suur-Kööpenhaminan alueella. Niillä on jo nyt käytössään myyntitoimistot, laajat myyntiosastot, tietotekninen laitteisto ja laskutusjärjestelmät. Niillä on laaja asiakaskunta, jonka pohjalta ne voisivat pyrkiä kaasun vähittäismyyntimarkkinoille. Näillä yrityksillä on myös varsin vahva brändi sekä kansallisesti että varsinkin alueellisesti. NESA:n ja KE:n markkinoille tulolle ei tämän vuoksi ole niin suuria esteitä kuin useimmilla muilla toimijoilla olisi. [...] *.

(86) Toisaalta monet KE:n asiakkaista käyttävät jo nyt kaupunkikaasua ruoanvalmistukseen ja kaukolämpöä lämmitykseen. Lisäksi on otettava huomioon, että pääosaa NESA:n ja KE:n sähköasiakaskunnasta olisi voitu käyttää ainoastaan kilpailuun HNG/MN:n kanssa, joiden kaasunjakelualueet ovat maantieteellisesti päällekkäiset NESA:n ja KE:n kanssa mutta eivät DONGin kanssa.

(87) Päätöksessä myönnetään lisäksi, että muut sähköä toimittavat yritykset voisivat tulla pienille teollisuusasiakkaille ja kotitalouksille suuntautuvien kaasutoimitusten markkinoille, mutta siinä päätellään, että KE ja NESA ovat kaasun saatavuuden osalta sellaisessa erityisasemassa, jota muiden sähköyritysten olisi vaikea jäljitellä.

(88) Näistä syistä päätöksessä päätellään, että ehdotettu sulautuma estää merkittävästi kilpailua kotitalouksille ja pienille teollisuusasiakkaille suuntautuvien kaasutoimitusten markkinalla tai markkinoilla, erityisesti vahvistamalla määräävää asemaa ja riippumatta siitä, määritelläänkö tällainen markkina tai tällaiset markkinat alueelliseksi vai kansalliseksi.

6. Maakaasumarkkinoiden arviointia koskevat päätelmät ennen ilmoitettuun keskittymään tehtävien muutosten tarkastelua

(89) Päätöksessä todetaan, että liiketoimi aiheuttaa merkittäviä tehokkaan kilpailun esteitä, erityisesti siksi, että se vahvistaa hallitsevaa asemaa seuraavilla tuotemarkkinoilla:

— maakaasun tukkumyynti Tanskaan (ja mahdollisesti myös Ruotsiin),

— kaasun varastointi tai kaasun tarjonnan joustavuus (joko pelkästään Tanskan tai myös Ruotsin osalta),

— kaasun tarjonta suurille yritysasiakkaille ja hajauteuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille, yhdellä tai kahdella Tanskan markkinoista,

— kaasun tarjonta pienille yritysasiakkaille ja/tai kotitalouksille, yhdellä tai kahdella Tanskan markkinoista.

B. SÄHKÖ

(90) Päätöksessä todetaan, että keskittymä ei aiheuta kilpailuongelmia millään sähkömarkkinalla.

1. Sähkön tukkumyynti

(91) Päätöksessä todetaan, että lähtökohtaisesti Elsamilla ja E2:lla on määräävä asema omilla Nord Pool -alueillaan sähkön tukkukaupassa, jos nämä alueet ovat erillään muista Nord Pool -alueista, koska alueen sisäisten tuuli-

myllyjen ja hajautettujen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten aiheuttama todellinen kilpailupaine on vähäinen.

(92) Ehdotetun toimenpiteen horisontaalisia vaikutuksia merkittävästi suuremmaksi muodostuu kuitenkin todennäköisesti markkinaosuuden menetys Vattenfallille, mikä on seurausta voimalaitosten ehdollisesta siirtämisestä Vattenfallille sekä Itä- että Länsi-Tanskassa, jolloin alueiden vakiintuneille toimijoille syntyy kannattava kilpailija ja niiden markkinaosuus supistuu merkittävästi. Päätöksessä päätellään lisäksi, että Elsam ja E2:n aikomusta tulla toistensa alueelle ei ole todistettu ja että DONG on luopunut tulosta sähköntuotantomarkkinoille kaasuvoimalaitosten kautta. Tämän vuoksi päätöksessä todetaan, että mahdollisia horisontaalisia vaikutuksia selvästi merkittävämmiksi, varmemmiksi ja välittömämmin myönteisiksi muodostuvat Vattenfallin markkinoille tulon vaikutukset.

(93) Vertikaalisten vaikutusten osalta päätöksessä todetaan, että DONG ei todennäköisesti nosta kilpailijoidensa kustannuksia (kaasu polttoaineena) sulautuman jälkeen. Simulointimalli vahvisti, että tuotannon minkäänlainen merkittävä vähentyminen edellyttäisi erittäin huomattavia kaasun hinnan korotuksia. Tällaiset korotukset, jotka pohjautuisivat sulautumaan liittyviin vertikaalisiin vaikutuksiin, eivät olisi realistisia, kun otetaan huomioon kilpailupaineet, jotka sulautuman jälkeenkin kohdistuisivat DONGiin sen määräävästä asemasta huolimatta. Tätä päätelmää vahvistavat myös DONGin tarjoamat korjaustoimenpiteet, joilla parannetaan vaihtoehtoisten kaasunlähteiden saatavuutta hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille sulautuman jälkeen. Vaikka sulautuman seurauksena syntynyt kokonaisuus pyrkisikin korottamaan hajautettujen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten kaasunhintoja, on epätodennäköistä, että tämä johtaisi korkeampiin sähkönhintoihin, kun otetaan huomioon kilpailun lisääntyminen Itä- ja Länsi-Tanskassa Vattenfallille siirrettävien voimalaitosten myötä.

(94) Samoin on epätodennäköistä, että DONG voi tulevaisuudessa suoraan vaikuttaa hajautettuihin sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksiin, sillä Elsam on maaliskuussa 2004 Nesan hankinnan yhteydessä antanut Tanskan kilpailuviranomaisille sitoumuksen, jossa Elsam ja Nesa sitoutuivat luopumaan kaikista osakkeistaan kaasukäytöissä hajautetuissa sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksissa.

(95) Myös sulautuman vaikutusta muutoin myönteiseen Ison-Beltin yhteenliittäntään, jolla on määrä yhdistää vuoden 2010 mennessä Itä- ja Länsi-Tanska, on tarkasteltu. Päätelmänä on, että näin voisi syntyä kilpailupainetta, jota sulautuman kautta kuitenkin todennäköisesti poistuu 600 MW, mutta paine on joka tapauksessa pienempi kuin Vattenfallin markkinoilletulon kummallakin alueella aiheuttama kilpailupaine. Tämän vahvistaa myös simulointimalli.

- (96) Tällaiset sulautuman horisontaalisia ja vertikaalisia vaikutuksia koskevat seikat ja havainnot koskevat myös sähkön kahdenvälistä tukkumyyntiä sekä Itä- että Länsi-Tanskan asiakkaille, jos oletetaan erillinen markkina niille tukkuasiakkaille, joilla ei välttämättä ole suoraa pääsyä Nord Pool -pörssin tukkumarkkinoille.
- (97) Laajemmassa Nord Pool -kontekstissa osapuolten markkinaosuudet jäävät alle 10 prosentin, vaikka markkina käsittäisi ainoastaan Ruotsin ja osia Tanskasta.

2. Liitännäispalvelut

- (98) Päätöksessä todetaan, että ennen sulautumaa Elsam ja E2 kohtasivat vain vähän kilpailua omilla alueillaan mutta sulautuman jälkeen DONG kohtaa kullakin alueella vakavasti otettavan kilpailijan, Vattenfallin. Tämän vuoksi sulautuma ei aiheuta kilpailuongelmia liitännäispalveluiden mahdollisilla markkinoilla Itä- ja Länsi-Tanskassa.

3. Sähkön rahoitusjohdannaiset

- (99) Pohjoismaisilla sähkön rahoitusjohdannaismarkkinoilla sulautumaosapuolten markkinaosuus on yhteensä pienempi kuin kymmenen prosenttia. Osuus on niin pieni, että tällaisilla markkinoilla ei ole syytä olettaa kilpailuongelmia.
- (100) Hinnanerosopimusten potentiaalisilla aluemarkkinoilla Itä- ja Länsi-Tanskassa E2 ja Elsam ovat selkeästi omien alueidensa suurimmat myyjät. On kuitenkin oletettavissa, että tuotantovarojen siirtyminen Vattenfallille tuo Vattenfallin merkittäväksi hinnanerosopimusten myyjäksi sekä Itä- että Länsi-Tanskan markkinoille.

4. Sähkön vähittäistoimitukset yritysasiakkaille

- (101) Päätöksessä todetaan, että niille yksityisasiakkaille, joiden kulutusta mitataan, kohdistuvien sähkön vähittäistoimitusten markkinoilla vallitsee kova kilpailu. Sulautuman tuloksena syntyvän kokonaisuuden yhdistetty markkinaosuus on [20–30] * prosenttia. Sulautuman jälkeen syntyvän kokonaisuuden ja markkinoiden suurimman toimijan, EnergiDanmarkin välinen ero häviää lähes täysin. Lisäksi markkinoilla on myös joukko muita kilpailijoita, joita asiakkaat pitävät mahdollisina vaihtoehtoina.

5. Sähkön vähittäistoimitukset pienille vakiokuormitusprofiliasiakkaille

- (102) Toimenpide johtaa myös tiettyihin markkinaosuuksien päällekkäisyyksiin pienasiakkaille suuntautuvien sähkön vähittäistoimitusten markkinoilla. Tämän markkinan kilpailutilanne on Tanskassa varsin pirstoutunut, ja vain pieni määrä kotitalousasiakkaita on toistaiseksi luopunut paikallisesta vakiintuneesta toimittajasta. Tanskan kansallisilla markkinoilla DONGista tulee suurin yritys, mutta sen markkinaosuus jää noin [25–30] * prosenttiin.
- (103) Vaikka NESA ja KE ovatkin tärkeimpiä niistä yrityksistä, joihin asiakkaat ovat siirtyneet, myös muilla kilpailijoilla on vastaavan tasoista asiakashankintaa.

- (104) Kun oletetaan, että markkinat ovat alueelliset, päätöksessä todetaan, että toimenpide ei johda merkittävään Nesan, KE:n ja FE:n aseman vahvistumiseen niiden omilla vakiintuneilla alueilla, koska kolmannet kilpailijaosapuolet kuten OK ja EnergiDanmark ovat niihin nähden hyvissä kilpailuasemissa, mikä koskee myös muita sulautumaosapuolet.

6. Sähkömarkkinoiden kilpailullista arviointia koskevat päätelmät

- (105) Päätöksessä todetaan, että keskittymä ei johda merkittävään tehokkaan kilpailun esteeseen siten, että se loisi tai vahvistaisi määräävää asemaa millään niistä markkinoista, joihin se voi vaikuttaa, eli sähkön tukkukaupan, liitännäispalvelujen, sähkön rahoitusjohdannaisten, yritysasiakkaille suuntautuvien vähittäistoimitusten tai pienasiakkaille suuntautuvien sähköntoimitusten markkinoilla.

6. SITOUKSET

A. SITOUKSEN KUVAUS

1. Varastojen luovutus

- (106) Varastointi-/joustavuusmarkkinoiden kilpailuongelmien ratkaisemiseksi DONG on sitoutunut luopumaan 1. toukokuuta 2007 mennessä suurimmasta varastointilaitoksestaan Jyllannin Lille Torupissa. Ainoastaan laitoksen ostaja saa myydä Lille Torupin varastointikapasiteettia kaasunvarastointivuonna 2007/2008, eli jaksolla 1. toukokuuta 2007 – 30. huhtikuuta 2008. DONG on kymmenen vuoden ajaksi myynnistä alkaen sitoutunut pidättäytymään hankkimasta suoraa tai epäsuoraa vaikutusvaltaa koko varastoon tai osaan siitä ilman komission antamaa ennakkohyväksyntää.

2. Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelma

- (107) Tukkumarkkinoilla esiin tulleiden kilpailuongelmien ratkaisemiseksi DONG on sitoutunut kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmaan, jolla maakaasua tuodaan kolmansien osapuolten saataville Tanskassa. Vapautettavan kaasukapasiteetin kokonaismäärä on 400 mcm vuodessa (yhteensä 2 400 mcm), josta käydään huutokaupat vuosina 2006–2011 kutakin huutokauppaa seuraavan vuoden toimitusten osalta. Määrät vastaavat noin kymmentä prosenttia Tanskan kokonaiskulutuksesta vuonna 2005. Jos markkinatilanne muuttuu merkittävästi, DONG voi tietyin edellytyksin hakea komissiolta kaasukapasiteetin vapauttamisohjelman lopettamista kahden viimeisen huutokaupan osalta. Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmaan kuuluu kaksivaiheinen huutokauppaprosessi: "Ensivaiheen huutokaupassa" DONG tarjoaa kaasua virtuaalisessa kauppapaikassa/keskuksessa Tanskassa, ja kuten swap-kaupassakin menestyneet tarjoajat antavat saman määrän kaasua DONGin saataville jossakin neljästä ennalta määritetystä keskuksista Luoteis-Euroopassa. Ensivaiheen huutokaupassa mahdollisesti myymättä jääneet kaasumäärät myydään perinteisessä kaasukapasiteetin huutokaupassa, joka pidetään myöhemmin samana vuonna. Lisäksi sitoumuksiin sisältyy asiakkaiden vapauttamislauseke, jonka mukaisesti DONGin nykyisillä asiakkailla, jotka osallistuvat huutokauppaprosessiin tai jotka ostavat kaasua kauppiaalta/tukkukauppiaalta, jolle on huutokaupassa myönnetty kaasueriä, on oikeus pienentää sopimusmääriä ostovelvoitteitaan DONGiin nähden.

B. TOIMITETTujen SITOUmusten ARVIOINTI

1. Ehdotettujen sitoumusten vaikutus varastointi-/joustavuusmarkkinaa

- (108) Ehdotettujen sitoumusten keskeinen vaikutus varastointi-/joustavuusmarkkinaa johtuu Lille Torupin varastointilaitoksen luovutuksesta. Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmalla parannetaan lisäksi Tanskan tukkumarkkinoiden likviditeettiä ja näin tarjotaan uusia joustavuuden lähteitä.
- (109) Kun suurempi (kapasiteetti noin 400 mcm, ei yli 1 vuoden mittaisia kapasiteettivaroja) Tanskan kahdesta varastointilaitoksesta luovutetaan, tuloksena on markkinoilla kasvava kilpailu riippumatta siitä, tarkastellaanko näitä varastointimarkkinoita vai laajemmin joustavuusmarkkinoita. Nämä varastointi-/joustavuusmäärät ovat yli 57 prosenttia Tanskan varastointikapasiteetista, ja näin ollen ne vastaavat hyvin suuresta osasta Tanskassa saatavilla olevasta kokonaisjoustavuudesta.
- (110) Markkinoiden toimijat katsoivat yleisesti, että Lille Torupin varastointilaitoksen luovutus vaikuttaa myönteisesti kilpailuun Tanskassa varastoinnin/joustavuuden osalta.

- (111) Myös kaasukapasiteetin vapauttamisohjelma vaikuttaa myönteisesti Tanskassa saatavilla olevaan joustavuuteen ja näin täydentää markkinoille Lille Torupin varastointilaitoksen myötä tarjoutuvaa joustavuutta.

- (112) Sitoumusten kumpikin osa (varastointikapasiteetin luovutus ja kaasukapasiteetin vapauttamisohjelma) vaikuttaa myönteisesti Ruotsin markkinoihin. DONGin ja Lille Torupin tulevan varastointioperaattorin välinen kilpailu hyödyttää myös Ruotsin varastointiasiakkaita. Tämä koskee myös kaasukapasiteetin vapauttamisohjelman vaikutuksia.

2. Ehdotettujen sitoumusten vaikutus maakaasun tukkumarkkinoihin

- (113) Komissio on päättänyt, että DONGin tarjoama kaasukapasiteetin vapauttamisohjelma yhdistettynä varastoista luopumiseen riittää poistamaan kaikki ne kilpailuongelmat, jotka komissio on tunnistanut tukkumarkkinoilla.
- (114) Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmassa vuosittain tarjottu 400 mcm:n määrä, josta on tarkoitus joko tehdä swap-kauppa tai joka on tarkoitus myydä joko ensisijaisessa tai toissijaisessa huutokaupassa, vastaa noin kymmentä prosenttia Tanskan kysynnästä.
- (115) Kysyntämarkkinoiden sulkemisen osalta tällaiset määrät yhdistettynä asiakkaiden vapauttamislausekkeeseen riittävät kompensoimaan ne määrät, jotka E2 on viime vuosina hankkinut lyhytaikaiselta pohjalta sekä Tanskasta että sen ulkopuolelta ja jotka vastasivat noin viittä prosenttia Tanskan kysynnästä. Vapautetut määrät riittävät myös kompensoimaan kaikki ne mahdolliset lisämäärät, jotka sekä Elsam että E2 olisivat mahdollisesti voineet hankkia ennen niiden DONGin kanssa tekemien pitkäaikaisen toimitussopimusten päättymistä vuonna 2009.
- (116) Toiseksi näillä määrillä kompensoidaan Elsam ja erityisesti E2:n potentiaalisen kilpailun poistumista. On kuitenkin vaikea selvittää riittävällä tarkkuudella, millaisia määriä nämä yritykset olisivat myyneet lähitulevaisuudessa. E2:n oma tuonti ja tuonti sitä varten sekä kaikkien kilpailijoiden markkinaosuudet (lukuun ottamatta [...]) *) yhteensä (eli kaikki riippumaton kilpailu yhteensä) vastasi noin kymmentä prosenttia Tanskan kysynnästä vuonna 2004.

- (117) Olisi myös otettava huomioon, että näihin määriin sisältyvät joustavuussäännökset, joilla tällainen kaasu tehdään houkuttelevaksi kaikkiin Tanskan tukkumarkkinoiden käyttötarkoituksiin.
- (118) Erityisen tärkeä tekijä on asiakkaiden vapauttamislauseke, jolla kannustetaan tällaisen kaasun ostajia käyttämään sitä Tanskassa, helpotetaan markkinoille tuloa ja puututaan kysyntämarkkinoiden sulkeutumisen aiheuttamaan ongelmaan.
- (119) Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelman keston ja laajuuden osalta useat markkinoiden toimijat ovat katsoineet, että ohjelma on riittävä sulautuman aiheuttamien haitta-vaikutusten korjaamiseksi Tanskan tukkumarkkinoilla.
- (120) Myös varastoista luopuminen on korjaava tekijä, joka hyödyttää Tanskan tukkumarkkinoita. Syrjimättömän ja DONGista riippumattoman varastointikapasiteetin saata- vuus on keskeinen tekijä, jolla tuetaan kolmansien osa- puolten tukkutoimintaa Tanskassa.

3. Ehdotettujen sitoumusten vaikutus maakaasun vähittäismarkkinoihin

Teollisuusasiakkaille ja hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien toimitusten markkina(t) sekä kotitalouksille ja pienyrityksille suuntautuvien toimitusten markkina(t)

i) Markkinoille tulon esteiden kasvaminen (vertikaaliset ongelmat)

- (121) Päätöksessä todetaan, että kaasukapasiteetin vapauttamisohjelmalla korjataan kaikki ne kilpailuongelmat, jotka liittyvät kyseisille markkinoille tulon esteiden kasvami- seen.
- (122) Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelman osassa, joka kos- kee asiakkaiden vapauttamista, puututaan erityisesti kil- pailuongelmaan, joka liittyy kysyntämarkkinoiden sulke- misvaikutukseen ja kriittisen koon saavuttamiseen. Huu- tokaupattava 400 mcm:n määrä vastaa 17:ää prosenttia teollisuusasiakkaille ja hajautetuille sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksille suuntautuvien toimitusten mark- kinasta sekä 45:tä prosenttia kotitalouksille ja pienyrityk- sille suuntautuvien toimitusten markkinasta.
- (123) Vuosittain vapautettavan kaasukapasiteetin määrällä on merkittävä vaikutus Tanskan kaasun tukkumarkkinoiden likviditeettiin, ja sillä parannetaan näillä markkinoilla toi- mivien tai niille pyrkivien kilpailijoiden mahdollisuuksia tarjota DONGin kanssa kilpailevia maakaasun/sähkön toimitusyhdistelmiä.

- (124) Kaikki kilpailuongelmat, jotka aiheutuvat siitä, että keski- tettyjen sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitosten jous- tavuutta ei enää voida käyttää tasapainottavana mahdol- lisuutena toimittajien joustavuusvaatimuksiin nähden, tai joiden syynä on tarjonnan sulkeminen, korjautuvat kaa- sukapasiteetin vapauttamisohjelman joustavuussäännök- sillä sekä Lille Torupin varastointilaitoksen luovutuksella, jolla luodaan kilpailu kahden tanskalaisen varaston välille.

- (125) Tämän vuoksi päätöksessä todetaan, että esitettyjen sitou- musten ansiosta markkinoille tulon esteet eivät ole suu- rempia kuin sulautumaa edeltäneessä tilanteessa.

ii) Potentiaalisen kilpailun poistuminen

- (126) Päätöksessä katsotaan, että mainituille markkinoille tulon esteiden yleinen madaltuminen korvaa yleisesti kyseisille markkinoille aiheutuvan potentiaalisen kilpailun mene- tyksen.
- (127) Kaasukapasiteetin vapauttamisohjelman osalta tähän päästään kahdella tavalla. Kaasukapasiteetin vapauttamis- ohjelman myötä parantuva kaasun saanti siihen liittyvän joustavuuden ohella helpottaa potentiaalisten kilpailijoi- den tuloa markkinoille. Asiakkaiden vapauttamisjärjeste- lyllä varmistetaan, että potentiaaliset kilpailijat, jotka haluavat tulla Tanskan kaasumarkkinalle(-markkinoille) ja jotka ovat hankkineet kaasua kaasukapasiteetin vapaut- tamisohjelman kautta, voivat melko helposti myös saada asiakkaita.
- (128) Varaston luovutuksella helpotetaan markkinoille tuloa luomalla kilpailua kahden tanskalaisen varaston välille, poistamalla tarjonnan sulkemisen riski ja vahvistamalla yleistä luottamusta varastointilaitosten syrjimättömään käyttömahdollisuuteen.

7. PÄÄTELMÄT

- (129) Päätöksessä päätellään, että ehdotettu keskittymä esitet- tyine sitoumuksineen ei merkittävästi estä tehokasta kil- pailua yhteismarkkinoilla tai niiden merkittäväällä osalla esimerkiksi synnyttämällä määrävän aseman tai vahvis- tamalla sitä.
- (130) Tämän vuoksi komissio julistaa ilmoitetun keskittymän soveltuvaksi yhteismarkkinoille ja ETA-sopimuksen toi- mintaan sulautuma-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan ja 8 artiklan 2 kohdan sekä ETA-sopimuksen 57 artiklan nojalla.